

NİKOLAY GOGOL

Neva Bulvarı

NIKOLAY GOGOL

NEVA
BULVARI

Kısa Klasikler

Neva Bulvarı, Nikolay Gogol

Rusça aslından çeviren: Mehmet Yılmaz

Неевский проспект

Bu çeviride kaynak alınan basım: Azbuka, 2016

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2020

4. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Uğur Büke

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Ahmet Özcan

Baskı ve cilt: Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tevfikbey Mahallesi Dr. Ali Demir Caddesi No: 51 Giriş Depo Bölümü

Küçükçekmece-İstanbul

Sertifika No: 40421

ISBN 978-975-07-4570-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

NIKOLAY GOGOL
NEVA
BULVARI

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Mehmet Yılmaz

♥can

Nikolay Gogol'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Taras Bulba, 2007

Palto, 2020

Burun, 2021

Müfettiş, 2021

NİKOLAY GOGOL, 1809'da Ukrayna'da doğdu. Halk kültürünü yansıtmakla birlikte alışılmışın dışına çıkan ilk öyküleri Rus edebiyatına yeni ve diri bir hava getirdi. Genç yaşında ünlenen Gogol'un ilk hayranları arasında şair Aleksandr Puşkin ve eleştirmen Vissarion Belinski de vardı. *Mirgorod Öyküleri* ve *Petersburg Öyküleri*, Gogol'un Rus edebiyatındaki yerini daha da sağlamlaştırdı. Çar I. Nikolay dönemindeki yozlaşmış bürokrasiyi acımasızca alaya alan *Müfettiş* adlı güldürüsünün gerici basından gördüğü büyük tepki üzerine Rusya'dan ayrılmak zorunda kalan Gogol, çeşitli aralarla 1842'ye kadar Roma'da yaşadı. *Ölü Canlar* adlı romanı, serflik düzeni ve devlet yönetimindeki adaletsizlikleriyle feodal Rusya'yı yansıtıyordu. Gogol'ü ününün doruğuna ulaştıran yapıtı *Ölü Canlar* oldu. Rus edebiyatının öncü isimlerinden kabul edilen Gogol, yaşamının son döneminde ruhsal bunalımlar geçirip 1852'de Moskova'da öldü.

MEHMET YILMAZ, 1956'da Eskişehir'de doğdu. 1981 Yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1983 yılında Konstantin Paustovski'nin öykülerinden derlediği *Taşan İrmaklar* yayımlandı. 2017 yılında yayımlanan *Vahleri Brüsov'un Ateş Meleği* romanını, son olarak da Tolstoy'un *Diriliş* romanını çevirdi. Yazarlar sendikası üyesi olan Mehmet Yılmaz Bodrum'da yaşıyor.

“Neva Bulvarı’yla kıyaslanabilecek daha mükemmel bir başka yer yoktur, en azından Petersburg’da, bu cadde onun gözbebeğidir. Başkent dilberimiz öylesine göz alıcıdır ki! Soluk yüzlü bürokrat takımından birinin bile Neva Bulvarı’nı hiçbir şeye değiştirmeyeceğinden eminim. Yalnızca görkemli bıyıkları ve mükemmel dikilmiş re-dingotlarıyla, olsa olsa yirmi beşindeki gençler değil, aynı zamanda çenesindeki sakallarına aklar düşmüş, tepesi ayna gibi açılmış olanlar da bayırlar Neva Bulvarı’na. Hele kadınlar! Ah, kadınlar yok mu, onlar çok daha hayrandırlar Neva Bulvarı’na. Onu beğenmeyen biri olabilir mi? Daha Neva Bulvarı’na adım atar atmaz bir şenlik havası alırsınız. İstedığınız kadar çok önemli, acil bir işiniz olsun, emin olun, ona çıktığınız anda bütün işlerinizi unutursunuz. Burası insanların, bütün Petersburg’u saran, onları zorlayan ticari kaygıların ötesinde isteyerek geldikleri tek yerdir. Sanırım, Neva Bulvarı’nda karşılaştığımız biri, Morskaya, Gorohovaya, Liteynaya, Meşçanskaya ya da diğer caddelerde açgözlüce, çıkar ve ihtiyaçlar peşinde koşan ya da yaylılarla faytonlarda uçarcasına giden insanlar kadar bencil değildir. Neva Bulvarı aynı zamanda Petersburg’un buluşma merkezidir. Petersburg’da ya da Viborg tarafında yaşayan ve birkaç yıldır Peski

Mahallesi'nde ya da Moskova kapısındaki dostunu ziyaret etmemiş biri, onunla burada karşılaşacağından kesinlikle emindir. Hiçbir adres, telefon rehberi ya da bir danışma, Neva Bulvarı kadar güvenilir bilgi vermez. Her şeye kadir Neva Bulvarı! Bir yoksulun gezinerek gönlünü eğlendirebileceği Petersburg'daki tek yer! Kaldırımları tertemiz süpürülse de Tanrım, kim bilir kaç kişinin ayak izi kalmıştır! Ağırılığıyla graniti çatlatacakmış gibi görünen emekli askerin hantal, çamurlu çizmeleri de, güneşe dönen ayçiçeği gibi başını mağazaların parlak vitrinlerine çeviren genç bir hanımın minimini, duman kadar hafif ayakkabıları da, umut dolu üstegmenin kaldırma sertçe ve gürültüyle sürünen kılıcı da, hepsi, güçlerinin ya da zayıflıklarının büyüklüğüyle iz bırakırlar. Gün içinde ne çok yaşanır gerçeğe benzer o hayaller! Yirmi dört saatte ne kadar çok değişikliğe katlanır! Tüm Petersburg'un fırından yeni çıkmış taze ekmek koktuğu ve üzerlerinde eski püskü giysiler, elbiselerle ihtiyar kadınların kiliseleri ve gelip geçen hayırseverleri kuşattıkları sabahın ilk saatlerinden başlayalım. O saatlerde Neva Bulvarı bomboştur; tıknaz mağaza sahipleri ve onların tezgâhtarları ya Hollanda işi pamuklu geceliklerinin içinde hâlâ uyuyorlar ya soylu yanaklarını sabunluyorlar ya da kahvelerini yudumluyorlardır; dilenciler pastanelerin kapı önlerinde toplaşırlar, bir gün önce elindeki çikolatalarla müşteriler arasında arı gibi mekik dokuyan, uykulu Ganymedes¹ kravatsız, elinde süpürgeyle sürünerek çıkar ve bayat börekleri ve artıkları onlara fırlatır. İşçiler sokaklara dökülür; ara sıra Rus köylüleri, temizliğiyle nam salmış Yekaterina Kanalı'nın bile temizleyemeyeceği, kireç içindeki çizmeleriyle işe yetişmek için ace-

1. Zeus tarafından İda'dan Olympos'a tanrılara şarap sunması için kaçırılan ve güzelliğiyle ünlü mitolojik kişi. (Ç.N.)

leyle karşıdan karşıya geçerler. Bu saatler kadınların genel olarak dışarı çıkmaları için uygun değildir çünkü Rus halkı düşündüğünü anlatmak için doğrusu, tiyatrodan bile duymadıkları, kaba saba ifadeler kullanmaya bayılır. Bazen daireye giden yolu Neva Bulvarı'ndan geçiyorsa, koltuğunun altında evrak çantasıyla uyuklu bir memur karşınıza çıkar. Bu saatler için kesinlikle şunu söylemek mümkündür, saat 12.00'ye kadar Neva Bulvarı kimse için bir amaç değil, yalnızca bir araçtır; yavaş yavaş işleri güçleri, kaygıları olan, canı sıkın ve cadde umurlarında olmayan insanlarla dolup taşmaya başlar. Rus köylüsü *grivna* ya da yedi bakır *groş*'tan bahsederler¹, ihtiyar kadınlar ve erkekler bazen oldukça keskin hareketlerle ellerini kollarını sallayarak kendi kendilerine konuşurlar ancak ellerinde boş *ştof*lar² ya da hazır çizmelerle Neva Bulvarı'nda şimşek gibi koşan alacalı bulacalı önlüklü çocuklar hariç kimse onları ne dinler ne de alay eder. Günün bu saatinde üzerinize ne giymiş olursanız olun hatta şapka yerine başınıza kasket bile takmış olsanız, yakanız bir tarafta kravatınız başka bir tarafta da olsa, kimse bunu fark etmez.

Saat 12.00'de patiska yakalı öğrencileriyle her milletten mürebbiyelerin baskınına uğrar Neva Bulvarı. İngiliz ve Fransız mürebbiyeler ailelerin kendilerine emanet ettiği öğrencileriyle kol kola yürürler ve mağaza tabelalarının, onların yardımıyla mağazalarda ne olduğunu

1. Rubleden önceki para birimi olan *grivna* daha sonraları kapik yerine kullanılmaya başlamıştır, yirmi kapiklik metal para halk arasında iki *grivennik* olarak adlandırılmıştır; *groş* da 18. yüzyıla kadar para birimi olarak kullanılmıştır. 1839 yılında yapılan mali reformla eski *groş*'lar bire üç buçuk oranıyla kapige dönüştürülmüştür. İki kapigin karşılığı olan yedi bakır kuruş halk arasında iki kapik yerine uzun süre kullanılmıştır. (Ç.N.)

2. Almanca *stof* sözcüğünden gelme, içki için kullanılan 1,23 litrelik hacim ölçüsü ve bu ölçüdeki şişe. (Ç.N.)

anlamamızı sağladığını terbiyeli bir ağırbaşlılıkla çocuklara açıklarlar. Mürebbiyeler, soluk yüzlü *mis*'ler, pembe yanaklı Slavlar, yerinde durmayan incecik kız çocuklarının arkasından, omuzlarını biraz daha yukarı kaldırmalarını ve dik tutmalarını söyleyerek azametle yürürler; kısaca söylemek gerekirse, o saatlerde Neva Bulvarı pedagojik bir caddedir. Ancak saat 14.00'e yaklaştıkça mürebbiyelerin, pedagogların ve öğrencilerin sayısı azalır; sonunda, alacalı bulacalı, rengarenk giysileri içindeki sınırları zayıf kadın arkadaşlarıyla kol kola yürüyen sevgili ebeveynleri onların yerini alır. Daha sonra, doktoruyla hava durumu ve burnunun üzerinde çıkan küçücük sivilceyle ilgili konuşmak, aynı zamanda büyük gelişme gösteren çocuklarının ve atlarının sağlık haberlerini almak ya da gazetede ki ilanlara göz atmak, şehre gelen gidenlerle ilgili önemli makaleleri okumak ve nihayet bir fincan çay içmek gibi oldukça önemli ev işlerini bitirenler katılır. Onların yanına da kıskanılası kaderin soylu unvanlar bahşettiği şu özel görevli memurlar eklenir. Ayrıca onlara, Dışişleri'nde çalışan, soylu uğraşları ve alışkanlıklarıyla ayırt edilenler katılırlar. Tanrım, ne kadar güzel işler, memuriyetler var! İnsanın ruhunu nasıl da yüceltir, mutluluğa boğarlar! Ah, çok yazık! Memur değilim ve amirlerimin incelikli muamelesini görme zevkinden mahrumum. Neva Bulvarı'nda karşılaştığımız her şey incelik doludur; uzun ceketli, elleri ceplerinde beyler; pembe, beyaz ve uçuk mavi atlas redingotlu ve şapkalı kadınlar. Burada olağanüstü, şaşırtıcı bir ustalıkla boyunbağlarının altına sıkıştırılmış sıra dışı favorilerle; kadifemsi, atlas gibi, samur ya da kömür karası favorilerle karşılaşırsınız ancak, bütün bunları, heyhat, yalnızca Dışişleri çalışanlarında görebilirsiniz. Diğer bakanlıklarda çalışanlara, Tanrı'nın hikmeti, siyah favori nasip olmamıştır, onlarınki, büyük hayal kırıklığı yaşamalarına

neden olan kızıl renktedir. Burada hiçbir kalemin, hiçbir fırçanın betimleyemeyeceği harikulade bıyıklarla; gece gündüz demeden, hayatın en iyi yarısının adandığı bıyıklarla; en güzel parfümlerin, mis gibi kokuların ve en pahalısından, az rastlanır pomatların sürüldüğü bıyıklarla; geceleri ince yağlıkâğıtlara sarılan bıyıklarla; sahiplerinin büyük bir özenle üzerine titredığı, gelip geçenleri kışkandıran bıyıklarla karşılaşsınız. Sahiplerinin en fazla iki gün bağlı kaldığı binlerce şapka, elbise, alacalı bulacalı, uçuş uçuş başörtüleri Neva Bulvarı'nda mutlaka birinin gözlerini kamaştırır. Öyle ki ansızın dallardan havalanan yüzlerce kelebeğin ıslıl ıslıl bir bulut gibi erkek kara böceklerin üzerinde hafifçe dalgalandığını sanırsınız. Burada rüyanızda bile göremeyeceğiniz ince bellerle karşılaşsınız; şişe boynundan ince ve dar beller karşınıza çıktığı anda dirseğinizin dikkatsiz ve saygısız bir hareketiyle çarpmamak için saygıyla bir kenara çekilirsiniz; hatta dikkatsizce alıp verdiğiniz nefesiniz yüzünden doğanın ve sanatın eşsiz eseri kırılıp gidiverecek diye kalbinizi korku ve çekingenlik kaplar. Ya Neva Bulvarı'ndaki kadınların o kol ağızları! Ah, o ne zarafet! Öyle ki, iki balon gibi şişmiş o kol ağızları, yanlarında kollarına giren erkekler olmasa kadını hemen havalandıriverecek sanırsınız çünkü şampanya dolu bir kadehi dudaklarınıza kaldırdığınız gibi kolay ve hoştur bir kadını havaya kaldırmak. İnsanlar hiçbir yerde Neva Bulvarı'nda olduğu kadar soylu ve içten selamlaşmazlar. Her sanattan daha ince o yegâne gülücüğü burada görürsünüz; öyle bir tebessümdür ki, bazen sizi zevkten eritir, bazen kendinizi bir bit kadar küçük gödürüp başınızı eğdirir, bazen de kendinizi Admiralteyski Kulesi'nden daha yüksek gödürüp başınızı göğe diktirir. Burada olağanüstü bir saygı ve kendine özgü bir ağırbaşlılıkla bir konserden ya da havalardan konuşanlara rastlarsınız. Burada binlerce akıl al-

maz karakter ve olayla karşılaşsınız. Ey Yaradan! Ne garip karakterlere rastlanıyor Neva Bulvarı'nda! Burada karşılaştığınız insanların çoğu hemen çizmelerinize bakar, siz geçip gidince de geri dönüp ceketinizin eteğine şöyle bir göz atarlar. Neden böyle davrandıklarını bugüne kadar anlayabilmiş değilim. Başlangıçta onların ayakkabıcı olduğunu düşünüyordum ancak hiç de öyle çıkmadı; çoğu çeşitli dairelerde memurdu, birçoğu da bir devlet dairesinden diğere harika dilekçeler yazabilen kişilerdi; ya da yürüyüşe çıkan, pastanelerde gazete okuyan, kısacası büyük bölümüyle tamamen düzgün insanlardı. Neva Bulvarı'nın en hareketli zamanı diyebileceğimiz öğleden sonra saat 14.00'ten 15.00'e kadar olan o mutlu zamanda, insan evladının en iyi eserleri sergilenir. Biri çok değerli kunduz kürklü şık redingotunu, diğeri mükemmel Yunan burnunu, üçüncüsü harikulade favorilerini, dördüncüsü güzel gözlerini ve göz alıcı şapkasını, beşincisi serçeparmağındaki tıslımlı yüzüğünü, altıncısı büyüleyici küçücük ayakkabıları içindeki minicik ayaklarını, yedincisi hayretler uyandıran kravatını, sekizincisi şaşkınlığa uğratan bıyıklarını sergiler. Saat 15.00'i vurduğunda sergi sona erer ve kalabalık azalır... Saat 15.00'te sahnede yeni bir değişiklik olur. Neva Bulvarı'na aniden bahar gelir; boydan boya memurların yeşil resmî ceketleriyle kaplanır. Karınları aç itibari danışmanlar, adli danışmanlar, bilumum diğere danışmanlar hızlı adımlarla evlerinin yollarını tutarlar. Genç bakanlık kalem kâtipleri, eyalet ve bakanlık kâtipleri zamanı değerlendirmeye çalışırlar ve sanki altı saat boyunca dairede oturanlar onlar değilmiş gibi Neva Bulvarı'nda, caka satarak gezerler. Ancak yaşlı bakanlık kâtipleri, itibari ve adli danışmanlar başları önlerinde aceleyle yürürler; gelip geçenlerle ilgilenecek halde değillerdir; henüz tam anlamıyla kendi dertlerinden kurtulmamışlardır; kafaları karmakarışktır,

Neva Bulvarı, Gogol'ün Rus edebiyatının mihenk taşı kabul edilen **Petersburg Öyküleri** adlı derlemesindeki diğer öyküler gibi "küçük adam"ın yazgısını anlatır. Çarlık Rusya'sında yaşanan sosyal sınıf çatışmasını, biri ressam diğeri subay iki arkadaş ve onların âşık oldukları iki kadın üzerinden anlatan öykünün bir diğeri karakteri Petersburg yaşamının bütün ihtişamı ve sefaletiyle akıp gittiği Neva Bulvarı'dır.

"Gogol tuhaf bir yaratıktı, ama zaten deha hep tuhaftır."

Vladimir Nabokov

#kısaklasikler #rusklasikleri #küçükadam #çarlıkrusyası #toplumsal eşitsizlik
#petersburg

Kapak illüstrasyonu: Ahmet Özacı

